

POSTANOWIENIE

Dnia 23 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba

SSN Waldemar Płóciennik (sprawozdawca)

w sprawie **A.K.**

skazanego z art. 197 § 3 pkt 2 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 23 października 2024 r.,

z urzędu kwestii wznowienia postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2023 r., sygn. akt III KK 187/23,

o oddaleniu kasacji obrońcy jako oczywiście bezzasadnej,

w związku z sygnalizacją obrońcy skazanego,

p o s t a n o w i ł

1. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wznowić postępowanie kasacyjne,

2. uchylić postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2023 r., sygn. akt III KK 187/23 i przekazać kasację wniesioną przez obrońcę skazanego od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 13 kwietnia 2022 r., sygn. akt III Ka 1/21, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Łańcucie z dnia 27 sierpnia 2020 r., sygn. akt II K 3/17, do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu – Izbie Karnej,

3. wydatkami postępowania wznowieniowego obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 27 lipca 2023 r., sygn. akt III KK 187/23, oddalił jako oczywiście bezzasadną kasację obrońcy skazanego A.K. wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 13 kwietnia 2022 r., sygn. akt III Ka 1/21, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Łańcucie z dnia 27 sierpnia 2020 r., sygn. akt II K 3/17.

W dniu 6 czerwca 2024 r. wpłynęło do Sądu Najwyższego pismo obrońcy skazanego zatytułowane „Sygnalizacja podstaw do wznowienia postępowania kasacyjnego z urzędu”, w którym obrońca wniósł o wznowienie z urzędu postępowania zakończonego powyższym postanowieniem. Jako podstawę sygnalizacji wskazał, że postanowienie zostało wydane przez sędziego SN Ryszarda Witkowskiego, powołanego na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego z rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa w składzie określonym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw i z tego powodu dotknięte jest uchybieniem w postaci bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Obrońca podniósł również, że pierwotnie sędzia został powołany do pełnienia urzędu sędziego w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, która to Izba choć była organem powiązanym administracyjnie z Sądem Najwyższym, jednak sama nie miała statusu sądu w rozumieniu konstytucyjnym (uchwała połączonych Izba Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-I4110-1/20 oraz uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22), jednocześnie podkreślając, że późniejsze podjęcie przez sędziów orzekających w Izbie Dyscyplinarnej czynności orzeczniczych w Sądzie Najwyższym – Izbie Karnej, jak to miało miejsce w wypadku sędziego Ryszarda Witkowskiego, nastąpiło bez dochowania wymogów określonych w art. 179 Konstytucji RP, a więc bez zachowania procedury przewidzianej dla ubiegania się o stanowisko w sądzie przewidzianym w Konstytucji RP (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2023 r., IV KZ 19/23 i z dnia 18 lipca 2023 r., I KK 85/23 i in.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Sygnalizacyjna obrońcy skazanego okazała się zasadna, albowiem w sprawie zaistniała bezwzględna przyczyna uchylenia orzeczenia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., tj. nienależyta obsada sądu.

Zgodnie z utrwalonym już stanowiskiem Sądu Najwyższego, dopuszczalne jest wznowienie postępowania kasacyjnego, w którym wydano postanowienie o oddaleniu kasacji (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 czerwca 2023 r., II KO 73/22; z dnia 14 czerwca 2023 r., III KO 43/23; z dnia 21 czerwca 2023 r., V KO 30/22; z dnia 23 sierpnia 2023 r., II KO 75/23; z dnia 18 października 2023 r., I KO 33/23; z dnia 6 listopada 2023 r., I KO 56/23).

Nie ma wątpliwości, że w rozpoznawanej sprawie na etapie postępowania kasacyjnego zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., tj. nienależyta obsada sądu, w związku z orzekaniem w przedmiocie wniesionej kasacji przez sędziego SN Ryszarda Witkowskiego. Wynika to zarówno z pierwszej tezy uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. w sprawie (sygn. akt BSA I-4110-1/20) - będącej zasadą prawną, jak i z drugiej tezy uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2022 r. (sygn. akt I KZP 2/22). Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi zatem zawsze wtedy, gdy w składzie sądu będzie zasiadała osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), a tak właśnie było w rozpoznawanej sprawie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy postanowił wznowić postępowanie kasacyjne oraz uchylić postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2023 r., sygn. akt III KK 187/23, o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu - Izbie Karnej. W toku ponowionego postępowania kasacja winna zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy należycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Jerzy Grubba Dariusz Kala Waldemar Płóciennik

[WB]

WB.

*UZASADNIENIE ZDANIA ODRĘBNEGO DO POSTANOWIENIA SĄDU
NAJWYŻSZEGO Z DNIA 23 PAŹDZIERNIKA 2024 R., SYGN. AKT III KO 88/24*

Pismem z dnia 31 maja 2024 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego 6 czerwca 2024 r.) obrońca skazanego A. K. zasygnalizował Sądowi Najwyższemu potrzebę wznowienia z urzędu postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2023 r., sygn. akt III KK 187/23. Na mocy tego postanowienia Sąd Najwyższy oddalił jako oczywiście bezzasadną kasację, wywiedzioną przez obrońcę A. K., od wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 13 kwietnia 2022 r., sygn. akt III Ka 1/21, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Łańcucie z dnia 27 sierpnia 2020 r., sygn. akt II K 3/17. Jako podstawę wznowienia postępowania skarżący wskazał wystąpienie uchybienia stanowiącego bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. związaną z faktem, że w składzie Sądu Najwyższego, który wydał ww. postanowienie, zasiadała osoba powołana na urząd Sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym w ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3).

Sąd Najwyższy podzielając ów pogląd, postanowieniem z dnia 23 października 2024 r., sygn. akt III KO 88/24:

1. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wznowił postępowanie kasacyjne;
2. uchylił postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2023 r., sygn. akt III KK 187/23 i przekazał kasację wniesioną przez obrońcę skazanego od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 13 kwietnia 2022 r., sygn. akt III Ka 1/21, utrzymującego w mocy wyrok Sądu

Rejonowego w Łańcucie z dnia 27 sierpnia 2020 r., sygn. akt II K 3/17, do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu – Izbie Karnej;

3. wydatkami postępowania wznowieniowego obciążył Skarb Państwa.

W mojej ocenie – i to ze względów *stricte* formalnych – nie było podstaw do wydania orzeczenia tej treści. Podzielam bowiem wyrażany od lat w orzecznictwie i doktrynie pogląd, że - w świetle stanowczego brzmienia art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 540 § 1 k.p.k. w zw. z art. 544 § 1 i 2 k.p.k. – niedopuszczalne jest wznowienie z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem o oddaleniu kasacji.

Już w uchwale z dnia 9 października 2000 r., sygn. akt I KZP 37/00, Sąd Najwyższy (orzekający w składzie całej Izby Karnej), udzielając odpowiedzi na pytanie prawne (na gruncie stanu prawnego ukształtowanego nowelą z dnia 20 lipca 2000 r. (Dz. U. nr 62, poz. 717)) dotyczące tego, czy oddalenie kasacji, wniesionej od prawomocnego wyroku, powinno następować w formie postanowienia, czy też w formie wyroku, skonstatował m.in., że »zakres rozstrzygania w postępowaniu kasacyjnym został przez ustawodawcę ograniczony wyłącznie do kwestii zbadania podstaw określonych w art. 523 k.p.k. Z istoty postępowania kasacyjnego wynika, że nie jest ono postępowaniem zmierzającym do rozstrzygnięcia "o zasadności oskarżenia wniesionego w sprawie karnej" w rozumieniu art. 6 ust. 1 KE, lecz postępowaniem zmierzającym do zbadania zasadności skargi kasacyjnej, wniesionej już po prawomocnym ukończeniu postępowania«. Pogląd ten nie budził wątpliwości w orzecznictwie również w późniejszych latach.

W powyższym kontekście warto zwrócić uwagę m.in. na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2001 r., sygn. akt III KO 53/99, gdzie stwierdzono »iż oddalając kasację Sąd Najwyższy orzeka jedynie o niezasadności skargi kasacyjnej, i w żadnym wypadku nie wkracza w sferę, w której zaskarżony kasacją wyrok korzysta z powagi rzeczy osądzonej (...). W takiej sytuacji to właśnie ten wyrok jest "orzeczeniem kończącym postępowanie karne" (...). Orzeczeniem kończącym postępowanie karne, o jakim mowa w art. 544 § 1 i 2 k.p.k. nie jest natomiast „orzeczenie Sądu Najwyższego, wydane w wyniku rozpoznania kasacji, którym kasację tę oddalono«. Analogiczne stanowisko zajął

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 20 maja 2010 r., sygn. akt V KO 47/10, gdzie wskazano m.in, że:

- „w świetle art. 540 k.p.k. wznowienie dotyczy "postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem". Wszelkie zatem podstawy wznowieniowe, w tym i określone w art. 542 § 3 k.p.k. (wznowienie z urzędu), dotyczą tylko takiego postępowania”;
- „nie jest zatem możliwe wznowienie, zarówno na wniosek strony, jak i z urzędu, samego postępowania o wznowienie, zakończonego uprzednio prawomocnym orzeczeniem sądu o oddaleniu wniosku strony lub o braku podstaw do wznowienia *ex officio*. Inne rozumienie tej konstrukcji prowadzić by musiało w konsekwencji do przyjęcia, że możliwe jest również wznowienie postępowania kasacyjnego, zakończonego oddaleniem kasacji, gdyż kończy je przecież prawomocne orzeczenie sądu, i to w sytuacji, gdy niedopuszczalna jest już sama kasacja od orzeczenia zapadłego w wyniku uprzedniego rozpoznania kasacji (art. 539 k.p.k.)”.

W postanowieniu z dnia 13 kwietnia 2016 r., sygn. akt III KO 130/15, Sąd Najwyższy, odwołując się do szeregu wcześniej wydanych judykatów, stanowczo wskazał natomiast, iż: „jest oczywiste, że postępowanie kasacyjne zakończone postanowieniem Sądu Najwyższego oddalającym kasację w ogóle nie podlega procedurze wznowieniowej. Jednolite i ugruntowane od lat stanowisko Sądu Najwyższego w tym zakresie jest jednoznaczne. Odsyłając wnioskodawcę do licznych, szczegółowo uzasadnianych judykatów (...) w tym miejscu należy jedynie podkreślić, że wznowienie, określone przepisem art. 540 § 1 k.p.k. oraz w art. 542 § 3 k.p.k., następuje w odniesieniu do postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem. Do tej kategorii orzeczeń należą tylko orzeczenia Sądu Najwyższego rozstrzygające merytorycznie o przedmiocie procesu, a więc np. orzekające (po uchyleniu zaskarżonego orzeczenia) o umorzeniu postępowania, czy uniewinnieniu (art. 537 § 2 k.p.k.). Nie należy do niej natomiast postanowienie Sądu Najwyższego oddalające kasację, jako że postanowienie to - rozstrzygające jedynie o niezasadności skargi (i niestwierdzeniu uchybień podlegających badaniu z urzędu na podstawie art. 536 k.p.k.) - nie narusza prawomocności orzeczenia, które tą kasacją zostało zaskarżone i które zakończyło postępowanie. W takim razie, w świetle art. 544 § 2 k.p.k. oraz przepisów wymienionych powyżej, nie

ulega wątpliwości, że postępowanie o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego oddalającym kasację jest niedopuszczalne”.

Analogiczny pogląd wyrażano również w literaturze (zob. m.in. T. Grzegorzczak [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. III, Kraków 2003, komentarz do art. 544, teza 2, D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Z. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2013, komentarz do art. 544, teza 2, komentarz do art. 540, teza 4, J. Matras [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. II, red. K. Dudka, Warszawa 2020, komentarz do art. 540, teza 4, D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2020, art. 540, teza 4).

I wreszcie – co w kontekście tej sprawy najistotniejsze - za trafnością przywołanego wyżej stanowiska opowiedział się również Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 23 marca 2023 r., sygn. akt I KZP 17/22. W dokumencie tym, rozważając kwestię zasadności odstąpienia od zaprezentowanego wyżej paradygmatu interpretacyjnego (i w konsekwencji dopuszczenia możliwości wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem o oddaleniu kasacji), w związku z eksponowanymi przez sąd pytający względami dotyczącymi kryzysu konstytucyjnego związanego z ukształtowaniem Krajowej Rady Sądownictwa w oparciu o przepisy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., wskazano m.in., że: „nie budzi oczywiście wątpliwości okoliczność, że sygnalizowane kwestie dotyczące kryzysu konstytucyjnego są niezwykle ważne. Zdaniem Sądu Najwyższego w składzie poszerzonym wymagają one jednak stosownej interwencji ustawodawcy, a nie dostosowywania wykładni przepisów do tej szczególnej sytuacji poprzez odejście od utrwalonych od wielu lat, tak w orzecznictwie, jak i w literaturze poglądów prezentowanych na omawianym gruncie. Stabilna wykładnia prawa stanowi przecież istotną wartość (...). Powyższe rozważania w ocenie Sądu Najwyższego w składzie poszerzonym implikują stwierdzenie, że skoro postanowienie Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji nie jest prawomocnym orzeczeniem kończącym postępowanie sądowe w rozumieniu art. 540 § 1 k.p.k. to nie wchodzi w grę możliwość wznowienia z urzędu w trybie art. 542 § 3 k.p.k. wobec ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 §

1 k.p.k. postępowania kasacyjnego zakończonego wydaniem wskazanego postanowienia. Ujawnienie uchybienia z kręgu art. 439 § 1 k.p.k. w postępowaniu kasacyjnym w związku z oddaleniem kasacji nie rzutuje w żadnym razie na konieczność wznowienia postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem, a więc prawomocnie rozstrzygającego o odpowiedzialności karnej oskarżonego”.

Podzielam w pełni zasadność zaprezentowanego wyżej stanowiska i w konsekwencji nie znajduję podstaw do odstępowania od przedstawionej wyżej, utrwalonej linii interpretacyjnej. Wobec tego nie mogłem zgodzić się z postanowieniem z dnia 23 października 2024 r., sygn. akt III KO 88/24, będącym jednym z orzeczeń, w których od tej linii ostatnio odstępiono. Uważam więc, że w niniejszej sprawie należało stwierdzić niedopuszczalność wznowienia z urzędu postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2023 r., sygn. akt III KK 187/23 o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Z powyższych względów za konieczne uznałem złożenie zdania odrębnego do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2024 r., sygn. akt III KO 88/24.

SSN Dariusz Kala

r.g.